

Alica v papirnati deželi

PO MOTIVIH
LEWISA CARROLLA

PREDLOGI ZA PRIPRAVO NA OGLED PREDSTAVE

Predstava *Alica v papirnati deželi* je poklon svetu knjig in pisateljem, kot je Lewis Carroll.

Naša Alica, ustvarjena iz papirja, je kot lik iz sanj, lov za zajcem z uro pa je kot tekma s časom ... In zdi se, da v njej zmeraj zamujamo.

Tako vsi mi – ne le v obdobju odraščanja, ampak tudi v različnih življenjskih okoliščinah – ugotovimo, da smo včasih nenavadni: preveliki ali premajhni, včasih celo nezmožni razumeti logiko ali pravila drugih. Ta svet se nam zdi čuden ali celo krut. Toda osrednja točka raziskovanja tega sveta smo mi. Mi, ki poskušamo odgovoriti na vprašanje, kdo smo.

Kajti svet se oblikuje skozi naše oči in z odsevom nas samih v drugih.

Lutkovno
gledališče
Maribor

VODILA ZA OBRAVNAVO PO OGLEDU

Lewis Carroll in viktorijanska doba

Lewis Carroll (1832–1898) je bil angleški književnik, matematik in filozof. Študiral je na eni od univerz v Oxfordu in kasneje tam predaval matematiko.

Čas, v katerem je živel in ustvarjal, imenujemo viktorijanska doba, saj je takrat vladala kraljica Viktorija. To obdobje (1837–1901) je bilo zaznamovano z veliko širitvijo britanskega imperija, industrijska revolucija je dosegla svoj vrhunec, hkrati pa so se dogajale velike socialne, ekonomske in tehnološke spremembe.

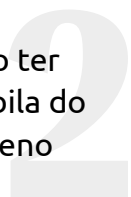
Viktorijanska doba pa bi naj bilo tudi obdobje, ki je ustvarilo oziroma omogočilo otroštvo. Otroka se je začelo dojemati kot dar in ne več kot nekaj samoumevnega. Otrok je postal osebnost, okrepilo se je prizadevanje za ukinitvev otroškega dela in za uvedbo obveznega šolanja, zato se je med otroki povečala pismenost in potreba po otroški literaturi.

V tem obdobju sta najprej nastali dve klasiki za otroke: *Oliver Twist* (1838) Charlesa Dickensa in *Alica v čudežni deželi* (1865), kasneje pa tudi *Knjiga o džungli* (1894) Josepha R. Kiplinga, *Otok zakladov* (1883) Roberta S. Stevensona ...

Alica v čudežni deželi

Alica v čudežni deželi je zagotovo klasika svetovne literature in predstavlja eno prvih besedil, ki uvaja temo absurda. Izšla je leta 1865 in je ena najbolj prevajanih in branih knjig ter je podlaga za številne gledališke, lutkovne in filmske upodobitve.

Alica je dobila ime po Alici Lindell, hčerki dekana na kolidžu, kjer je predaval Carroll, ki se je spoprijateljil z dekanovo družino in vse tri hčere zabaval z logičnimi ugankami in z domišljijскими pripovedmi o Alici. Na Aličino prošnjo ter na prigovarjanje mladinskega pisatelja Georga MacDonalda je knjigo, ki je bila do danes prevedena v več kot devetdeset jezikov, izdal, leta 1871 pa objavil njeno nadaljevanje, ki nosi naslov *Alica v ogledalu*.

Absurd – nonsens – nesmisel

Alica v čudežni deželi je besedilo, ki so ga literarni strokovnjaki uvrstili v literarno zvrst, imenovano »nesmiselna literatura« oziroma »nonsens«.

Gre za nizanje prizorov, slik, situacij in dogodkov, ki včasih nimajo razumljivega zaporedja; rečemo jim, da so nesmiselni. Besede in odnosi med liki niso zmeraj povezani na način, kot smo jih vajeni. Lahko bi rekli, da včasih nimajo repa in glave. Ker je nonsens svojevrstna zmešnjava, je pogosto smešen oziroma komičen.

Primer nonsensa se pojavi med drugim tudi v citatu:

} ... zajčja luknja ... se je iznenada
} spustila strmo navzdol ... Alica je že začutila, da pada kot v nekakšen
} silno globok vodnjak ... ko je padala mimo neke police, je pograbila
} kozarec ... Dol. Dol. Dol. Se to padanje ne bo nikoli nehalo? ... Tresk!

Carroll ta prizor opisuje na treh straneh in ravno to počasno padanje je vsebinski nonsens. Naše znanje o fizikalnem prostem padu mu odvzema pomen ... Alica namreč pada dalj, kakor je realistično mogoče glede na zakone gravitacije.

RAZMISLEK Ste med prebiranjem slovenske literature naleteli na knjigo, ki prav tako slovi po bistrournem nesmislu?

NAMIG Peter Svetina, *Kako zorijo ježevci*; uprizorjena v LGM v sezoni 2018/2019

Prispodobe v romanu in iskanje jaza

Alica sedi na drevesu in se dolgočasi. Zapre oči in zagleda belega zajca, ki pogleda na uro in odhiti ... Radovedna Alica steče za njim in skozi zajčjo luknjo pade v nenavadno deželo z nadvse čudnimi prebivalci ...

Zgodba nas s kopico prispodob vodi skozi Aličino popotovanje po čudnem svetu in s tem skozi kompleksnost življenja odraščajočega otroka, kjer so situacije, v katerih se najstnik počuti prevelikega ali premajhnega, nekaj povsem običajnega. Občutek je seveda odvisen od konteksta: včasih bolj, včasih manj abstrakten.

Alica v papirnati deželi

Uprizoritev *Alica v papirnati deželi* je avtorsko branje Carrollovega romana, posvečeno knjigi in papirju, ki je tako odprto, da natančno poznavanje originalne zgodbe ni nujno. Še več, koncept predstave je tako osmišljen, da dopušča popolnoma prosto pot domišljiji gledalca.

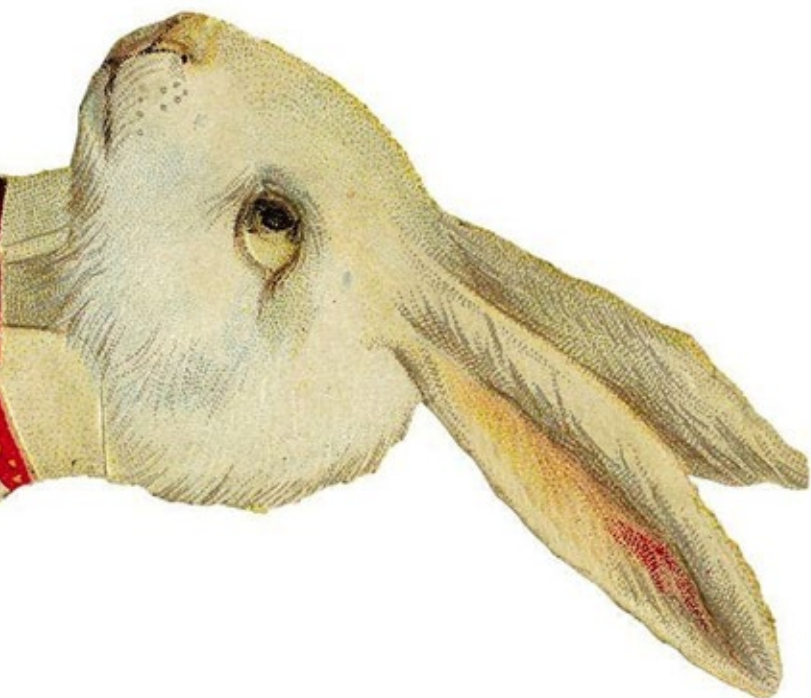
Temeljno vprašanje, ki je vodilo ustvarjalce in močno vplivalo na koncept uprizoritve, pa je tisto, ki si ga zastavlja Alica: *Kdo sem?*

Odgovora nanj pravzaprav ni moč najti, ker se vsi, tako kot Alica, nenehno spreminjamo.

Likovna podoba in prostorska umestitev

Uprizoritev je umeščena v Sodni stolp, objekt, ki je zaznamoval zgodovino in razvoj Maribora. V sebi nosi skrivnostnost in buri domišljijo, zato je kot nalašč za poustvaritev Aličinega sveta ... Temačna okroglina stolpa z lahkoto ustvari atmosfero viktorijanske knjižnice in s tem prvega prizora uprizoritve ... Vse se namreč začne med knjigami in papirji ter postavi temelje za pripoved o Alici. Nadalje pripoved sledi viktorijanskemu duhu časa ... skladovnice starih knjig, težke platnice, porumenel papir ter lutke in besede, izrezane iz papirja, poudarjajo skrivnostno popotovanje Alice. Besedila v predstavi ni, besede so napisane kot v nemih filmih, prizori podloženi z ekspresivno glasbo.

Vsi uprizoritveni elementi harmonično ustvarjajo atmosfero, ki pušča prosto pot domišljiji gledalca, hkrati pa ga nenehno spominja na Aličin svet, skozi katerega hitijo zajci in v katerem se režijo mačke ...

PREDSTAVITEV EKIPE

Matteo Spiazzi – režiser in avtor priredbe

Italijanski režiser Matteo Spiazzi (1987) je leta 2010 diplomiral na Akademiji za dramsko umetnost v Udinah. Svoje umetniško ustvarjanje je usmeril predvsem v zvrst *commedia dell-arte*. Ustvarja kot igralec, režiser, vodja izobraževanj in delavnic ter poučuje dramsko umetnost. Sodeloval je s številnimi uglednimi evropskimi gledališči (Lutkovno gledališče Minsk, Belorusija, gledališče Tęczza, Poljska, Dada Zirkus, Avstrija ...).

Uprizoritev *Alica v papirnati deželi* je njegovo tretje sodelovanje z Lutkovnim gledališčem Maribor; prvič je sodeloval v sezoni 2015/2016, ko je na oder postavil Shakespearjevo delo *Sen kresne noči*, drugič pa v sezoni 2019/2020, ko je zrežiral Collodijevega *Ostržka*. Predstava je postala in ostaja uspešnica, ki je gostovala na skoraj vseh celinah, zanjo pa s ta z igralcem Miho Bezeljakom prejela številne in zelo odmevne nagrade.

Darka Erdelji – avtorica likovne podobe

Darka Erdelji je študirala na gledališki akademiji DAMU v Pragi in leta 1999 pridobila naziv magistrica lepih umetnosti (smer lutkovna scenografija). Magistrirala je s celovito podobo avtorske predstave *Zgodba o vojaku*, ki je bila uspešno uprizorjena na Prvem odru v Mariboru (2004). Nekaj let je opravljala naloge umetniške vodje lutkovnega gledališča Soup Theatre v St. Johnu v Kanadi, leta 2010 pa se je kot lutkovna scenografka zaposlila v Lutkovnem gledališču Maribor, kjer je ustvarila številne scenografije in likovne podobe uprizoritev (*Platnomer*, *Pirat in luna*, *Pobegla hiška*, *Skodelica morja* ...). Pripravila je tudi nekaj manjših razstav, za svoje ilustracije slikanic pa je bila večkrat nagrajena.

V sezoni 2022/2023 je na oder Lutkovnega gledališča Maribor postavila subtilno uprizoritev z naslovom *Alma, popotne skice gospodične A*. Predstava je na 12. bienalu lutkovnih ustvarjalcev Slovenije prejela dve nagradi: Vesna Vončina je bila nagrajena za igro in animacijo, Darka Erdelji pa za likovno podobo.